

Лозицький М.П.,

*курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
превентивної діяльності*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Саєнко М.І.,

доцент кафедри

теорії та історії держави і права

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО: ЙОГО ГЕНЕЗИС ТА РОЛЬ У МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ І КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОСУДДІ

Процеси світової інтеграції в усіх сферах життя суспільства, глобалізація злочинності, необхідність формування оптимальної моделі кримінально-правового впливу – усі ці фактори сприяють зростанню ролі міжнародного кримінального права. Важливим напрямом проведених в Україні правової та судової реформ є приведення українського законодавства і правової системи в цілому у відповідність з нормами міжнародного права. Вирішення цих нагальних питань дозволить Україні активно протидіяти міжнародній організованій злочинності, корупції, торгівлі людьми тощо. Зараз, на жаль, виникаючі проблеми взаємодії міжнародного й українського кримінального права є важкими та дискусійними, що пов'язано із процесом становлення міжнародного кримінального права як галузі права, відсутність єдиного підходу до його визначення та систематизації норм. Співробітництво держав у сфері боротьби з міжнародною злочинністю вимагає глибинного доктринального вивчення та розроблення, у кінцевому висновку, дієвих рекомендацій.

Особливої уваги потребує визначення міжнародної злочинності. Міжнародна злочинність - це діяння, які посягають загальнодержавні (суверенітет, цілісність, недоторканість кордонів тощо) та загальнолюдські (життя, здоров'я, честь, гідність, свобода, сексуальна недоторканість та свобода тощо) цінності, які одногосно визнані міжнародним товариством [1, с. 1-2]. Тож перед міжнародною спільнотою постає низка благородних місій щодо мінімізації цих негативних міжнародних явищ, які сприяють поступовій деструкції міжнародної безпеки, миру у цілому та внутрішній злагоді низки держав зокрема.

І.І. Лукашук, А.В. Наумов щодо подолання проблеми розповсюдження

міжнародної злочинності пишуть, що інтернаціоналізація міжнародних злочинів, необхідність об'єднання ресурсів держав у боротьбі з ними породжують стійку тенденцію щодо інтернаціоналізації кримінального права [2, с. 139].

Для точного визначення предмета міжнародного кримінального права і підвищення ефективності доктринальних розробок у цій сфері пропонуємо навести декілька визначень поняття міжнародного кримінального права.

Міжнародне кримінальне право - це «сукупність принципів і норм, які регулюють співпрацю суб'єктів міжнародного права у сферах кримінальної юстиції, боротьби з міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру» [3, с. 356]. Міжнародне кримінальне право – це самостійна комплексна юридична наука, яка вивчає норми, які визначають і регулюють відповідальність за міжнародні злочини, а також умови боротьби з деякими злочинами [4, с. 615]. Міжнародне карне право — галузь міжнародного публічного права, система принципів і норм, що регулюють співробітництво держав і міжнародних організацій у боротьбі зі злочинністю, передусім з міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру [5].

І.І. Карпець вважає, що міжнародне кримінальне право дає змогу нормально розвиватися міжнародним відносинам у просторі міжнародного співтовариства. Однак, як зазначає науковець, міжнародне кримінальне право не є частиною міжнародного права [6, с. 124]. Цілком зрозуміло, що предметом міжнародного кримінального права є транснаціональна злочинність, шляхи та способи її подолання, розкриття, недопущення, тоді як предметом міжнародного права є міжнародно-правові відносини держав з питань їх співробітництва у різноманітних сферах людської діяльності: торгівельні, економічні, політичні тощо. Теж саме можна сказати й про завдання перелічених галузей права. Отже, думка вченого є досить слушною та раціональною.

Одна з вагомих рис розбіжностей міжнародного кримінального права від національного - відсутність міжнародного кримінального кодексу, у якому можна було систематизувати найбільш розповсюджені злочини за певними родовими об'єктами. У міжнародно-правовій доктрині прийнято вважати, що відсутність міжнародного кримінального кодексу пояснюється тим, що держави не погодяться з таким способом ущемлення їх суверенітету. До того ж наявні різноманітні особливі засоби, способи, форми боротьби зі злочинністю в різних країнах з різними соціально-політичними устоями, що буде значно гальмувати застосування Інтерполом міжнародних кримінально-правових норм [7, с. 155]. Також не слід забувати про суб'єкти реалізації кримінально-правових норм – правоохоронні органи. У міжнародному кримінальному праві цим суб'єктом виступає лише Інтерпол, який здійснює специфічну кримінальну політику щодо розкриття, профілактики міжнародних злочинів, а в національному – низка правоохоронних органів (суди, прокуратура, поліція тощо), діяльність яких визначається національним законодавством.

Поряд із відмінностями міжнародного кримінального права від національного присутні й їх спільні очевидні риси. Їх поєднують такі кримінально-

правові категорії як суспільна небезпека, злочин, суб'єкт злочину, осудність, співучасть, стадії злочину тощо. Як національні, так і міжнародні кримінально-правові норми повинні сприяти реалізації специфічних у цій галузі права примусових заходів – кримінального покарання [8, с. 279].

Отже, провівши дослідження, пропонуємо свою дефініцію міжнародного кримінального права. Міжнародне кримінальне право – це галузь міжнародного права, сукупність міжнародних кримінально-правових принципів та норм, які регулюють міжнародні відносини суб'єктів міжнародного права у сфері боротьби зі злочинами транснаціонального характеру, які посягають на загальнолюдські, загальнодержавні цінності, ставлять під загрозу міжнародні мир та безпеку.

Основними відмінностями розглянутих у роботі галузей права є: різні масштаби реалізації кримінально-правових норм (державний та міждержавний рівні) та наявність у національному кримінальному праві кодифікованого закону – кримінального кодексу. Ми пропонуємо створити кодифікований міжнародний кримінальний кодекс (статут). Проте тут можуть постати проблемні питання щодо поширення юрисдикції статуту та ту чи іншу територію держави, а також політичного, соціального устрою країни. Однак, оскільки до складу Інтерполу входить 194 країни, створення, кодифікація такого міжнародного кримінального нормативно-правового акту вважаємо цілком можливим. Це можна досягти лише шляхом довготривалих консультацій, дискусій, теоретичних досліджень щодо порівняння національних кримінальних систем країн-членів Інтерполу, кінцевим підсумком яких буде беззаперечне погодження та прийняття найбільш ефективної міжнародної правової доктрини у боротьбі з міжнародною злочинністю у вигляді міжнародного кримінального статуту.

Література:

1. Медицький І.Б. Основні підходи до розуміння міжнародного кримінального права. 2009. 5 с.
2. Лукашук І.І. Міжнародне кримінальне право: підручник. Мінск. 287 с.
3. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2020. 544 с.
4. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса, 2018. 744 с.
5. Карпець І.І. Злочини міжнародного характеру. Київ. Юридична література. 2018. 262 с.
6. Кондрат Е.Н., Сальников М.В. *Интерпол в борьбе с преступностью: стратегия и основные функции*. Харьков, 2016. С. 153-159.
7. Письменський Є.О. Кримінальне та міжнародне право: основні елементи взаємодії. *Проблеми боротьби зі злочинністю та правоохоронна діяльність органів внутрішніх справ*: вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ, 2010. С. 277-286.
8. Стрельцов Є. Л. Проблеми реформування кримінального права України. Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права : матеріали II міжнар. наук. – практ. конф., м. Луганськ, 19 – 20 квітн. 2012 р. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. С.279